

ความเสี่ยงและแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

Risk and Guideline for Risk Management on Budget of School in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3

นิกร ซุนพุ่ม^{1*} และจิตติมา วรณศรี²

Nikorn Sunphum^{1*}, and Jitima Wannasri²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความเสี่ยงและแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงและแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่าโดยภาพรวมเป็นความเสี่ยงระดับต่ำ ด้านที่มีคะแนนความเสี่ยงสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ด้านบริหารการเงิน พบว่า ครูเจ้าหน้าที่การเงินขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระเบียบการเงิน เกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณ ในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ และไม่จัดทำเอกสารรายงานสรุปการใช้เงิน แนวทางแก้ไข คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการทุกปี เพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายเว็บไซต์เขตพื้นที่ ผู้บริหารกำชับการเบิกจ่ายทุกไตรมาสตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และกำชับเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานสรุปงบการเงินให้ครบถ้วนและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 2) ด้านการบริหารบัญชี พบว่าครูผู้ปฏิบัติหน้าที่จัดทำบัญชีภาระงานสอนมีจำนวนมาก ขาดความเข้าใจในระเบียบและแนวทางปฏิบัติงานบัญชี และขาดคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้การทำบัญชีผิดพลาด แนวทางแก้ไขคือ จัดประชุมคณะครูทบทวนภาระงานในหน้าที่และภาระงานสอนร่วมกันอย่างสมดุ

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

*Corresponding author; email: Nikky.sunphun@gmail.com

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการซักซ้อมความเข้าใจ ภาวะเสี่ยง ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องทุกปี พร้อมจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานทั้งรูปแบบและรูปแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เขตพื้นที่ 3) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ พบว่าเจ้าหน้าที่พัสดุขาดความเข้าใจด้านภาวะเสี่ยงพัสดุ ขาดการสำรวจความต้องการจำเป็นการจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ และขาดคณะกรรมการตรวจรับที่มีความชำนาญโดยเฉพาะแนวทางแก้ไข คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการซักซ้อมความเข้าใจภาวะเสี่ยง ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องทุกปี เพิ่มช่องทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์เขตพื้นที่ประชุมคณะครูสำรวจความจำเป็นต้องการใช้วัสดุ/ครุภัณฑ์ ก่อนดำเนินโครงการ/กิจกรรมทุกครั้ง และขอบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากหน่วยงานอื่นมาเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการร่วมตรวจรับ

คำสำคัญ: ความเสี่ยง งบประมาณของสถานศึกษา

Abstract

An aim of this study was to identify risk which occurred in budget management and approach on budget of school in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3 .The study was divided into 2 steps. Firstly, risk education on budget of school in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3. The samples were 313 people who were directors and the finance teachers in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3 by purposive sampling. Data were collected by using a 5 rating-scale questionnaire and analyzed by using mean and standard deviation. Secondly, the risk management approach on budget of school in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3 by using semi-structured interview of 5 people. The content analysis was a tool used for data analysis in the second step.

The results found that the risk management approach on budget of school in Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3 was at a low level. The first top 3 aspects related to the risks which have occurred in managing and developing schools were as follows: 1) the finance teachers lacked the understanding of operation according to budget regulations. They were mistaken on disbursement off budget withdrawal near the end of the fiscal year. They did not do the summary of budget spending report. The solutions were as follows: training and workshop should be held every year, and channel of learning by website should be created within the area. The directors should reiterate the disbursement every three month and annual report should be completely and strictly made. 2) In terms of account management, the finance teachers had more teaching load and lacked understanding on regulation and operation on finance without a clear manual which resulted in the account mistake. The solutions were as follows: organizing the meeting of the finance teachers and revise their task on duty as well as their teaching loads in a balance manner, workshop on understanding and rules, proper operational procedures every year along with providing the

manual and online manual via the website in the area. 3) In terms of procurement and property management, the procurement officers lacked understanding on rules of procurement. They did not survey what to purchase for supplies and materials and check them after being delivered. The solutions were as follows: training and workshop on rule and steps for procurement and property management should be organized every year; channels of learning should be added via websites in every education service area office. The survey on supply and material procurement should be conducted before the project implementation. The know-how persons in procurement and checking supply and material should be provided from other units for the consultation.

Keywords: Risk, School budget

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 37 ได้บัญญัติไว้ว่า “จัดสรรงบประมาณแผ่นดิน จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลรัฐและเอกชนเท่าเทียมกัน” ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 จนถึงปัจจุบันโดยมุ่งเป้าหมายหลักคือ ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งได้มาจากเงินภาษีของประชาชนทุกคนอันเป็นประโยชน์สูงสุดการสร้างอนาคตของชาติให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่มุ่งยกระดับคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปึกหมุดไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมและรวมไปถึงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการข้อที่ 11 ว่าด้วยการแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับกฎ ระเบียบที่ทางราชการกำหนดและประพฤตินิชอบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ให้การทำงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และลดระดับเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสถานศึกษา

ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และมีผลกระทบ อาจจะก่อให้เกิดความผิดพลาด ความเสียหาย (กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง, 2556) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ นำหลักการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) ดังนั้น ความเสี่ยงการดำเนินงานด้านงบประมาณในสถานศึกษาตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ ข้อที่ 11 จึงหมายถึง โอกาสที่เกิดความเสียหายหรือผลกระทบในทางที่ไม่ดี ในการดำเนินงานและไม่บรรลุเป้าหมายซึ่งอาจมีจากการบริหารงานการเงิน บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษา เนื่องจากผลการดำเนินคดีที่คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติ ชี้มูลความผิดการดำเนินงานด้านงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับกฎ ระเบียบที่ทางราชการกำหนดที่เกี่ยวกับโรงเรียนจำนวน 37 รายการ เช่น ข้อกล่าวหาเบียดบังเงินบำรุงการศึกษาไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวดำเนินการจัดซื้อ

1. เพื่อศึกษาความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

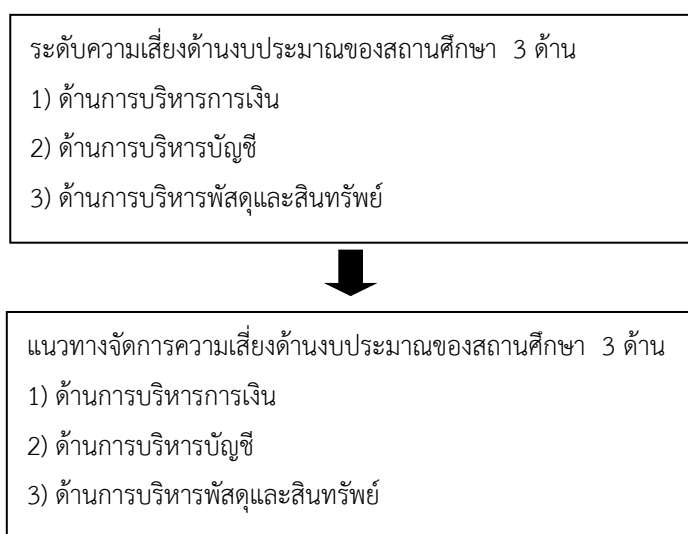
1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาความเสี่ยงของงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในด้านต่างๆ 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการบริหารการเงิน 2) ด้านการบริหารบัญชี 3) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

2. **ตัวแปรที่ศึกษา** ได้แก่ แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารการเงิน
2. ด้านการบริหารบัญชี
3. ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเสี่ยงและแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3” ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 141 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 1,540 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2560 จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,681 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2560 เทียบจำนวนจากตารางของเครซีและมอร์แกน แล้วใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 26 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 287 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 313 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือโอกาสที่จะเกิดและความเสียหายที่จะเกิด ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์ค่าคะแนนของค่าระดับความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด	
5 หมายถึง	มีโอกาที่จะเกิดขึ้นมากที่สุด	5 หมายถึง	มีความเสียหายที่จะเกิดมากที่สุด
4 หมายถึง	มีโอกาที่จะเกิดขึ้นมาก	4 หมายถึง	มีความเสียหายที่จะเกิดมาก
3 หมายถึง	มีโอกาที่จะเกิดขึ้นปานกลาง	3 หมายถึง	มีความเสียหายที่จะเกิดปานกลาง
2 หมายถึง	มีโอกาที่จะเกิดขึ้นน้อย	2 หมายถึง	มีความเสียหายที่จะเกิดน้อย
1 หมายถึง	มีโอกาที่จะเกิดขึ้นน้อยที่สุด	1 หมายถึง	มีความเสียหายที่จะเกิดน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงงานงบประมาณของสถานศึกษาสพ.พิษณุโลก เขต 3 การประเมินความเสี่ยงใช้วิธีการโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มาเทียบกับเกณฑ์ (ระดับความเสี่ยง = โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง $\bar{x}$ ความเสียหายที่เกิดขึ้น) เพื่อแปลผล (กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง, 2556) ดังนี้

17-25	คะแนน	เป็นระดับความเสี่ยงสูงมาก
10-16	คะแนน	เป็นระดับความเสี่ยงสูง
4-9	คะแนน	เป็นระดับความเสี่ยงปานกลาง
1-3	คะแนน	เป็นระดับความเสี่ยงต่ำ

แผนภูมิความเสี่ยง						ระดับความ เสี่ยง	แทน ด้วยแถบ สี	ความหมาย
ผลกระทบ	5	5 (1x5)	10 (2x5)	15 (3x5)	20 (4x5)			
	4	4 (1x4)	8 (2x4)	12 (3x4)	16 (4x4)	20 (5x4)		
	3	3 (1x3)	6 (2x3)	9 (3x3)	12 (4x3)	15 (5x3)		
	2	2 (1x2)	4 (2x2)	6 (3x2)	8 (4x2)	10 (5x2)		
	1	1 (1x1)	2 (2x1)	3 (3x1)	4 (4x1)	5 (5x1)		
		1	2	3	4	5		
โอกาสเกิด								

ภาพ 2 แสดงแผนภูมิและความหมายของระดับความเสี่ยง (กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง, 2556)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

1. ผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน สพป.พิษณุโลก เขต 3 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์ สพป.พิษณุโลก เขต 3 จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา สพป.พิษณุโลก เขต 3 จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผลความเสี่ยงด้านงบประมาณในสถานศึกษา ใช้ผลระดับคะแนนความเสี่ยงสูงสุด 3 ลำดับแรกในแต่ละด้านจากขั้นตอนที่ 1) โดยผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางป้องกัน แก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	ความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน	1.65	0.83	1.69	0.93	2.79	ต่ำ	ยอมรับได้
2	ความเสี่ยงด้านการบริหารบัญชี	1.65	0.91	1.71	1.01	2.82	ต่ำ	ยอมรับได้
3	ความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	1.63	0.87	1.69	0.93	2.75	ต่ำ	ยอมรับได้
รวมเฉลี่ย		1.64	0.87	1.70	0.95	2.79	ต่ำ	ยอมรับได้

จากตาราง 2 พบว่า ผลการศึกษาความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวม ทุกด้านมีระดับความเสี่ยงต่ำ อยู่ในระดับ ยอมรับได้ไม่ต้องควบคุมและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเสี่ยงด้านการบริหารบัญชี มีระดับคะแนนความเสี่ยงสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเสี่ยงการบริหารการเงินและด้านความเสี่ยงการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารการเงิน

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	สถานศึกษาไม่จัดทำเอกสารรายงานสรุปการใช้เงิน เพื่อให้ตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส	1.70	1.04	1.77	1.10	3.01	ต่ำ	ยอมรับได้
2	เอกสารการเงินเกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ	1.75	0.88	1.73	0.94	3.03	ต่ำ	ยอมรับได้
3	เอกสารประกอบการเบิกจ่ายไม่ครบถ้วน	1.64	0.97	1.70	1.05	2.79	ต่ำ	ยอมรับได้

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
4	จัดทำทะเบียนคุมเงินตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี ไม่เป็นไปตามระเบียบ	1.57	0.89	1.64	1.00	2.57	ต่ำ	ยอมรับได้
5	จัดทำทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณเงินอุดหนุนตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี ไม่เป็นปัจจุบัน	1.58	0.94	1.65	1.03	2.61	ต่ำ	ยอมรับได้
6	ครูเจ้าหน้าที่การเงินขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ที่สอดคล้องกับระเบียบการเงิน	1.71	0.80	1.80	0.93	3.08	ต่ำ	ยอมรับได้
รวมเฉลี่ย		1.65	0.83	1.69	0.93	2.79	ต่ำ	ยอมรับได้

จากตาราง 3 พบว่าความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน ภาพรวมมีระดับความเสี่ยงต่ำ อยู่ในระดับยอมรับได้ ไม่ต้องมีการควบคุม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับคะแนนความเสี่ยงสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ครูเจ้าหน้าที่การเงินขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระเบียบการเงิน 2) เอกสารการเงินเกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ และ 3) สถานศึกษาไม่จัดทำเอกสารรายงานสรุปการใช้เงินเพื่อให้ตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารบัญชี

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1	การบันทึกเอกสารบันทึกบัญชีของสถานศึกษาที่ไม่เป็นไปตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด	1.59	0.93	1.67	1.04	2.66	ต่ำ	ยอมรับได้
2	การทำเอกสารบัญชีค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์	1.63	0.97	1.70	1.07	2.77	ต่ำ	ยอมรับได้
3	สถานศึกษาจัดทำบัญชีงบแสดงฐานะทางการเงิน และแสดงผลการดำเนินการใช้เงินไม่สอดคล้องกับประเภทของเงินนอกงบประมาณ	1.62	0.94	1.69	1.01	2.74	ต่ำ	ยอมรับได้

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
4	การจัดเก็บเอกสารการบัญชีไม่เป็นระบบ	1.60	0.91	1.67	0.99	2.67	ต่ำ	ยอมรับได้
5	สถานศึกษาขาดคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำเอกสารงานบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงการคลังกำหนด	1.67	1.05	1.73	1.10	2.89	ต่ำ	ยอมรับได้
6	ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีไม่มีความเข้าใจในระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานบัญชี	1.75	1.03	1.74	1.08	3.05	ต่ำ	ยอมรับได้
7	ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีภาระการสอนมีจำนวนมาก ส่งผลให้การจัดทำบัญชีผิดพลาด	1.74	1.01	1.77	1.03	3.08	ต่ำ	ยอมรับได้
8	การจัดทำเอกสารบัญชีเงินนอกงบประมาณไม่ตรงตามยอดเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา	1.63	1.01	1.67	1.05	2.72	ต่ำ	ยอมรับได้
รวมเฉลี่ย		1.65	0.91	1.71	1.01	2.82	ต่ำ	ยอมรับได้

จากตาราง 4 พบว่าความเสี่ยงด้านการบริหารบัญชี ภาพรวมมีระดับความเสี่ยงต่ำ อยู่ในระดับยอมรับได้ ไม่ต้องมีการควบคุม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับคะแนนความเสี่ยงสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชี ภาระการสอนมีจำนวนมากส่งผลให้การจัดทำบัญชีผิดพลาด 2) ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีไม่มีความเข้าใจในระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานบัญชี และ 3) สถานศึกษาขาดคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำเอกสารงานบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงการคลังกำหนด

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

ข้อ	รายการ	โอกาสที่จะเกิด		ความเสียหายที่จะเกิด		ระดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	ความหมายของระดับความเสี่ยง
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
1	ขาดการสำรวจความขาดแคลน ความต้องการจำเป็นก่อนการจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์	1.77	0.90	1.72	0.88	3.04	ต่ำ	ยอมรับได้
2	การจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ไม่ตรงต่อความต้องการเพราะต้องรีบเร่งดำเนินการก่อนสิ้นปีงบประมาณ	1.61	1.00	1.70	1.03	2.74	ต่ำ	ยอมรับได้
3	การตรวจรับพัสดุที่มีคุณลักษณะสูงขาด คณะกรรมการตรวจรับที่มีความชำนาญ โดยเฉพาะ	1.65	0.95	1.71	1.03	2.82	ต่ำ	ยอมรับได้
4	ไม่มีการควบคุม ตรวจสอบ การจัดซื้อ-จัดจ้างพัสดุ ครุภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอนที่ระเบียบกำหนด	1.62	0.93	1.68	1.03	2.72	ต่ำ	ยอมรับได้
5	แบบฟอร์มเอกสารการจัดซื้อและการตรวจรับพัสดุของสถานศึกษาไม่ตรงกับแบบฟอร์มของหน่วยงานต้นสังกัด	1.59	0.87	1.64	0.99	2.61	ต่ำ	ยอมรับได้
6	การบันทึกรหัสครุภัณฑ์ในสถานศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์	1.64	0.96	1.69	1.00	2.77	ต่ำ	ยอมรับได้
7	การจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ ดำเนินการก่อนได้รับมอบอำนาจจากผู้อำนวยการสถานศึกษา	1.57	0.90	1.63	0.94	2.56	ต่ำ	ยอมรับได้
8	การจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์บางรายการเกิน 5,000บาทแต่ไม่ได้นำเข้าในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ 7(e-GP) ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต	1.58	0.91	1.67	1.02	2.64	ต่ำ	ยอมรับได้
9	ครูเจ้าหน้าที่พัสดุขาดความเข้าใจด้านกฎระเบียบพัสดุ	1.73	0.85	1.80	0.93	3.11	ต่ำ	ยอมรับได้
รวมเฉลี่ย		1.63	0.87	1.69	0.93	2.75	ต่ำ	ยอมรับได้

จากตาราง 5 พบว่าความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ภาพรวมมีระดับความเสี่ยงต่ำอยู่ในระดับยอมรับได้ ไม่ต้องมีการควบคุม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับคะแนนความเสี่ยงสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ครูเจ้าหน้าที่พัสดุขาดความเข้าใจด้านกฎระเบียบพัสดุ 2) ขาดการสำรวจความขาดแคลนความต้องการความจำเป็นก่อนการจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ และ 3) การตรวจรับพัสดุที่มีคุณลักษณะสูงขาดคณะกรรมการการตรวจรับที่มีความชำนาญโดยเฉพาะ

2. ผลการศึกษาแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน มีดังนี้ 1) ครูเจ้าหน้าที่การเงินขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระเบียบการเงินและแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ป้องกัน แก้ไขโดย ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้อง และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรจัดทำสื่อให้ศึกษาด้วยตนเองในระบบออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของเขตพื้นที่การศึกษา ควรเพิ่มช่องทางการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารพิจารณาเหตุอันเกิดจากการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขประเด็นปัญหา 2) เอกสารการเงินเกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ ป้องกัน แก้ไขโดย ผู้บริหารควรติดตามการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามปฏิทินแผนปฏิบัติการและตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณทุกไตรมาสพร้อมนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา 3) สถานศึกษาไม่จัดทำเอกสารรายงานสรุปการใช้เงินเพื่อให้ตรวจสอบได้ อย่างโปร่งใส ป้องกัน แก้ไขโดย ผู้บริหาร กำชับเจ้าหน้าที่ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจัดทำรายงานสรุปการเงินให้ครบถ้วน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการเงิน การใช้เงินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของเงิน

2.2 แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารบัญชี มีดังนี้ 1) ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีมีภาระงานมาก ส่งผลให้การจัดทำบัญชีผิดพลาด ป้องกัน แก้ไขโดย ควรประชุมคณะครูเพื่อทบทวนภาระงานในหน้าที่และภาระงานสอนร่วมกันอย่างสมดุล เพื่อจัดเวลามาปฏิบัติหน้าที่บัญชีของสถานศึกษา และดำเนินการบัญชีให้เป็นปัจจุบัน ผู้บริหารเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเอกสารบัญชีทุกเดือน 2) ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีไม่มีความเข้าใจในระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานบัญชี ป้องกัน แก้ไขโดย อบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องตามประกาศ มติ ข้อบังคับอย่างสม่ำเสมอ ทุกปีและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรจัดทำสื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเองในระบบออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของเขตพื้นที่ ควรเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นปัญหาหรือแนวทางดำเนินการที่ถูกต้อง ผู้บริหารควรพิจารณาเหตุอันเกิดจากการปฏิบัติงานด้านบัญชีผิดพลาดเพื่อแก้ไข และสร้างความเข้าใจระเบียบให้กับครู 3) สถานศึกษาขาดคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำเอกสารงานบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงการคลังกำหนด ป้องกัน แก้ไขโดย จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี ทั้งแบบรูปเล่มและรูปแบบออนไลน์

2.3 แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ มีดังนี้ 1) ครูเจ้าหน้าที่พัสดุขาดความเข้าใจ ด้านกฎระเบียบพัสดุ ป้องกัน แก้ไขโดย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องตามประกาศ มติ ข้อบังคับอย่างสม่ำเสมอ ทุกปีและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรจัดทำสื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง ผู้บริหารควรพิจารณาเหตุอันเกิดจากการปฏิบัติงานด้านพัสดุและสินทรัพย์ผิดพลาด

เพื่อแก้ไขประเด็นปัญหา และสร้างความเข้าใจระเบียบให้กับครู 2) ขาดการสำรวจความขาดแคลน ความจำเป็น ก่อนการจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ ป้องกัน แก้ไขโดย ควรจัดประชุมคณะครูเพื่อสำรวจความขาดแคลน ความจำเป็นต้องใช้ วัสดุ/ครุภัณฑ์ และร่วมกันวางแผนจัดการก่อนดำเนินโครงการ/กิจกรรมทุกครั้ง เพื่อลดความถี่ในการจัดซื้อและได้วัสดุ/ครุภัณฑ์ตรงตามความต้องการ 3) การตรวจรับพัสดุที่มีคุณลักษณะสูง ขาดคณะกรรมการตรวจรับที่มีความชำนาญโดยเฉพาะ ป้องกัน แก้ไขโดยสถานศึกษาควรขอ ผู้มีความรู้ ความสามารถ จากหน่วยงานอื่นเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความเสี่ยงและแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน ข้อที่มีความเสี่ยงสูงสุด คือ ครูเจ้าหน้าที่การเงินขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระเบียบการเงินและแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ เอกสารการเงินเกิดความผิดพลาดจากการเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณ และสถานศึกษาไม่จัดทำเอกสารรายงานสรุปการใช้เงิน เพื่อให้ตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการครูที่ได้รับบรรจุและปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่การเงินสำเร็จการศึกษาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ได้เรียนสายการเงิน การบัญชีมาโดยเฉพาะจึงขาดความเข้าใจ และ ทุกระเบียบ มติข้อบังคับ แนวปฏิบัติที่ทางราชการกำหนดได้เปลี่ยนแปลงใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้การจัดทำเอกสารการเงินของสถานศึกษาเกิดความผิดพลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ ขำวงษ์ (2554) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงการเงิน บัญชีและพัสดุของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่ง พบว่าเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจมาก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณยวีร์ วุฒิเจริญสิทธิ์ และวัลลภา อารีรัตน์ (2558) ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงงานการเงินในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบ โรงเรียนไม่มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ภายใต้อย่างเป็นทางการ และไม่มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมตรวจสอบงานการเงินเพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยมีแนวทางในการป้องกัน แก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องทุกปีการศึกษาและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพิ่มช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นปัญหาหรือแนวทางดำเนินการที่ถูกต้อง เช่น จัดทำสื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง ในระบบออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของเขตพื้นที่การศึกษา สร้างเครือข่ายกลุ่มไลน์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านงบประมาณของสถานศึกษา กระดานสนทนาออนไลน์ เป็นต้น ผู้บริหารสร้างความเข้าใจระเบียบการเงิน

ให้กับครูบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล ควรติดตาม ตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณทุกไตรมาส และกำกับเจ้าหน้าที่ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจัดทำรายงานสรุปงบประมาณให้ครบถ้วนพร้อมแนบคู่กับรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันสิ้นเดือนด้วยทุกครั้ง ตลอดจนควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการเงิน การใช้เงินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของเงิน พร้อมทั้งรายงานผลต่อผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเสี่ยงด้านการบริหารบัญชี ข้อที่มีความเสี่ยงสูงสุด คือ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชี ภาระการสอนมีจำนวนมาก ส่งผลให้การจัดทำบัญชีผิดพลาด ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดทำบัญชีไม่มีความเข้าใจในระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานบัญชี และสถานศึกษาขาดคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำเอกสารงานบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่กระทรวงการคลังกำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีบุคลากรทางการศึกษาจำนวนจำกัดมาก ครูจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งการสอนควบคู่กับการทำเอกสารการเงินและบัญชีรวมถึงกิจกรรมนักเรียนอื่นๆ นอกจากนี้ยังขาดความเข้าใจในกฎระเบียบปฏิบัติใหม่ๆ ที่กระทรวงการคลังกำหนด จึงส่งผลให้เอกสารบัญชีเกิดความผิดพลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ ขำวงศ์ (2554) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงการเงิน บัญชีและพัสดุของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่ง พบว่าเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีเป็นคนเดียวกัน เนื่องจากเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีน พันธ และคณะ (2558) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล พบว่า เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีไม่ได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่องเพราะขาดงบประมาณสนับสนุนจากสถานศึกษา โดยมีแนวทางในการป้องกัน แก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ประชุมคณะครูเพื่อทบทวนภาระงานในหน้าที่และภาระงานสอนร่วมกันอย่างสมดุล ลดบทบาททางด้านกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมโฮมรูม เพื่อจัดเวลามาปฏิบัติหน้าที่บัญชีของสถานศึกษา จัดลำดับความสำคัญของงาน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ทุกปีการศึกษา เพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นปัญหาหรือแนวทางดำเนินการที่ถูกต้อง เช่น กระดานสนทนาออนไลน์ สายด่วนเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่โดยตรง เป็นต้น จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี ของสถานศึกษาทั้งแบบรูปเล่มและระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของเขตพื้นที่ รวมถึงแนวทางปฏิบัติ และแบบฟอร์มต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันผู้บริหารคอยชี้แนะ แก้ไขประเด็นปัญหา ติดตาม ตรวจสอบความถูกต้องเอกสารบัญชีทุกเดือน และสร้างความเข้าใจระเบียบการเงิน บัญชี ให้กับครูผู้ปฏิบัติงานบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล

3. ความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ข้อที่มีความเสี่ยงสูงสุด คือ ครูเจ้าหน้าที่พัสดุขาดความเข้าใจด้านกฎระเบียบพัสดุ ขาดการสำรวจความขาดแคลน ความต้องการความจำเป็นก่อนการจัดซื้อวัสดุ/ครุภัณฑ์ และการตรวจรับพัสดุที่มีคุณลักษณะสูงขาดคณะกรรมการการตรวจรับที่มีความชำนาญโดยเฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีภาระงานสอนควบคู่กับงานพัสดุ อาจทำเอกสารเบิกจ่ายล่าช้า นอกจากนี้ยังมี พรบ. การจัดซื้อจัด

จ้างพัสดุของภาครัฐ ปี 2560 กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ปรับเปลี่ยนใหม่ ส่งผลให้ครูขาดความเข้าใจที่ชัดเจน และไม่มีแผนการนัดตรวจรับพัสดุที่มีคุณลักษณะสูง เพราะจบการศึกษาด้านวิชาชีพครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู วงษ์ชาหาญ (2558) ทำการศึกษาการจัดการความเสี่ยงทางด้านพัสดุของเทศบาลตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลโนนสะอาด อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่นและสอดคล้องกับส่วนตรวจสอบภายในในระดับกรม (2557) อธิบายข้อควรระวังในการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุ โดยให้ข้อควรระวังว่า เมื่อไม่สำรวจความจำเป็นก่อนจัดซื้อ/จัดจ้างในการจัดทำโครงการอบรม ประชุม สัมมนาแต่ละครั้ง ทำให้การจัดซื้อมีความถี่สูง ไม่ประหยัดเวลา ไม่ประหยัดค่าใช้จ่ายและแรงงานโดยเฉพาะจะทำให้เกิดความเสียหายสูงในการแบ่งซื้อแบ่งจ้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรกร โจแหม่น (2556) ศึกษาเรื่องความเสี่ยงในการปฏิบัติงานด้านพัสดุและแนวทางป้องกันตามทัศนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการพัสดุของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า ด้านการตรวจรับพัสดุที่มีความสำคัญ หรือมีมูลค่าสูง ขาดคณะกรรมการตรวจรับที่มีความชำนาญโดยเฉพาะ สำหรับครุภัณฑ์นั้นๆ โดยมีแนวทางในการป้องกัน แก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ อบรมเชิงปฏิบัติการ ชักซ้อมความเข้าใจกฎระเบียบ ขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้องทุกปีการศึกษาและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ผลิตสื่อให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเองในระบบออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของเขตพื้นที่การศึกษา เพิ่มช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นปัญหาหรือแนวทางดำเนินการที่ถูกต้อง ผู้บริหาร ติดตาม ชี้แนะ แก้ไข ประเด็นปัญหา และสร้างความเข้าใจระเบียบตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุของภาครัฐ ปี 2560 ให้กับครูเจ้าหน้าที่พัสดุนับพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล จัดประชุมคณะครูเพื่อสำรวจความขาดแคลนความจำเป็นต้องใช้ วัสดุ/ครุภัณฑ์ โดยร่วมกันวางแผนจัดการก่อนเปิดภาคเรียน และ ก่อนดำเนินโครงการ/กิจกรรมทุกครั้ง และทำหนังสือราชการเชิญ ผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ หรือมีความชำนาญ โดยเฉพาะ มาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการร่วมตรวจรับพัสดุ ที่มีคุณลักษณะสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การเงิน บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ ควรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการทุกปีจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อชักซ้อมความเข้าใจในกฎ ระเบียบ ทุกปีและถือปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด
2. สถานศึกษาควรมีคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง เพื่อดำเนินงานป้องกัน ควบคุมและลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อสถานศึกษาพร้อมทั้งกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรศึกษาความเสี่ยงและเปรียบเทียบความเสี่ยงในการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านอื่นๆ เช่น ด้านงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงานบริหารทั่วไป เป็นต้น

2. ควรศึกษาแนวทางจัดการความเสี่ยงในการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรศึกษาเชิงลึกพหุกรณีศึกษา ถึงความเสี่ยงที่สูงสุดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สาเหตุ และแนวทางในการแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ผลงานกระทรวงศึกษาธิการในรอบ 2 ปี 2558 -2559*. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ.

กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). *ผลการดำเนินการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.*

มีมติชี้มูลความผิด. สืบค้น 25 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.nacc.go.th>

บุญยวีร์ วุฒิเจริญสิทธิ์, และวัลลภา อารีรัตน์. (2558). การบริหารความเสี่ยงงานการเงินในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(4), 120-130.

ประทีน พันธธา, อรุณ จุติผล, และธีระ รุญเจริญ. (2558). การพัฒนาระบบบริหารจัดการความเสี่ยงด้านงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 15(ฉบับพิเศษ), 137-147.

เรณู วงษ์ชาหาญ. (2558). *การจัดการความเสี่ยงทางด้านพัสดุของเทศบาล ตำบลโนนสะอาด อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พัชรินทร์ ขาววงษ์. (2554). *การบริหารความเสี่ยงงานการเงินบัญชีและพัสดุของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่ง*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

วรกร โจแฮนสัน. (2556). *การศึกษาค้นคว้าความเสี่ยงในการปฏิบัติงานด้านการพัสดุและแนวทางป้องกันตามทัศนะของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

ส่วนตรวจสอบภายในระดับกรม. (2557). *ข้อควรระวังในการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุ*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.audit.moi.go.th>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2560). *ข้อมูลสถานศึกษาปีการศึกษา 2560*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2560, จาก <http://web.phitsanulok3.go.th>